

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

De vruchtbare grond van Genesis (1)

Elke keer als ik de Bijbel opensla bij Genesis 1 treft mij de majesteit van God. Zijn Woord geeft stem aan zijn wil. Wat Hij gebiedt gebeurt. 'God zei: "Er zij licht!" En er wás licht. En God zag dat het licht goed was' (Gen. 1:3). God brengt – leven scheppend – orde aan op een aarde die woest en leeg was. 'Alle dingen zijn door het Woord geworden', juicht de evangelist over de Zoon (Joh. 1:3). Het eerste bijbelhoofdstuk vervult mij met bewondering voor de Schepper.

E.A. de Boer ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven - E.A. de Boer</i>	
De vruchtbare grond van Genesis (1)	629
<i>Meditatief - E.A. de Boer</i>	
De heilige Geest in Openbaring	633
<i>Wandelen met God - J.T. Oldenhuis</i>	
Pinksteren is het vervolg van de geboorte van Jezus	634
<i>Achtergronden - H. Veldman</i>	
Reformatoren contra charismatische leiders (5)	637
<i>Lied van de week - K. Spijker</i>	
Jouw leven staat aan het begin	640
<i>Synode-impressies - L.E. Leeftink</i>	
All around the world kom je gereformeerden tegen	642
<i>Uit de kerken</i>	632
<i>Persberichten</i>	636

Het eerste hoofdstuk van Johannes vervult mij met bewondering voor Hem die ook de Verlosser is. Wat een indrukwekkende samenhang, zowel in de schepping als de Bijbel, de twee boeken van Gods meesterhand!

Waarneming en wetenschap

Het is niet verwonderlijk dat schrijven over Genesis 1 ook tot verwarring leiden kan. De schepping stelt ons voor vragen die ons verstand te boven gaan. Of, beter gezegd, ons inzicht in de scheppingsstructuren. Dat is al zo met onze gewone waarneming. Wij kunnen ons geen afwisseling van avond en morgen voorstellen zónder de baan van de maan om de aarde en van beiden om de zon. Maar daarin verschilt de openbaring in Genesis 1 niet van het vergezicht van Openbaring 21:23: 'De stad heeft het licht van de zon en de maan niet nodig: over haar schijnt Gods luister, en het lam is haar licht'.

Niet alleen onze waarneming, maar ook de wetenschap ontdekt samenhangen. Die tussen het leven van mens, dier en plant. Sommige levensvormen zijn van elkaar afhankelijk, zoals bijv. de vleesetende plant. Moet iets van die symbiose er ook in de scheppingsweek geweest

zijn? Ook zonder de evolutietheorie is er veel biologisch en geologisch onderzoek dat vragen aan ons stelt.

Hier bestaat het gevaar dat theologen zo onder de indruk van wetenschappelijke observaties komen dat zij die doorberekenen in hun uitleg van Genesis 1. Ze begeven zich zo buiten hun vakgebied. Maar het kan anders gaan: dat wij ons zover afgrenzen tegen de evolutietheorie dat wij elke wetenschappelijke waarneming buiten de orde verklaren als het gaat om ons verstaan van Genesis 1.

Hoofd- en bijzaken

Ik kreeg een aantal reacties op wat ik over Genesis 1 schreef in relatie met de kritiek van *Reformanda* op J. Douma. We hebben ervoor gekozen deze reacties vanwege hun lengte niet als afzonderlijke artikelen af te drukken. We starten dan ook geen uitgebreide discussie over Genesis 1. Toch gaven een aantal punten mij aanleiding nog verder door te denken over de uitleg van dat prachtige bijbelhoofdstuk. Ook punten die – gegeven de kerkgeschiedenis van de 20e eeuw – een cruciale rol spelen bij wat wel en niet ter discussie mag staan. Overigens is het terecht te zeggen, dat wat dominees en professoren schrijven nagerekend mag worden. In de kerk spreekt niemand ex cathedra. De meest integere of gelovige mens kan immers dwalen en de kerk in verwarring brengen.

Vragen stellen

Een belangrijk punt is: welke vragen zijn geoorloofd bij de uitleg van Genesis? Je kunt op een eenvoudige manier zeggen: in het paradijs bestond blijkbaar de mogelijkheid van gesprek tussen mens en slang. Zoals God zich ook door een ezel tot Bileam richt. Wie was er nu de ezel: het lastdier dat de engel wél ziet of de mens die stekenblind is?! 'En de HERE opende de mond van de ezelin ...' (Num. 22:28). Zo'n antwoord getuigt van eenvoudig, rond geloof. Je kan je echter ook je afvragen: hoé hebben de slang en Eva met elkaar gesproken? Dat blijft speculeren, maar het is geen blijk van ongeloof als je daarop een antwoord zoekt. Dat doet J. Douma en hij verwijst naar de commentaar van W.H. Gispen die daarover een interessante mogelijkheid oppert ('uitwisseling van gedachten' en 'gemeenschapsleven tussen mens en dier'). Je trekt dan het spréken zelf niet in twijfel, maar probeert iets zinnigs over de aard van die communicatie te zeggen. Je probeer er iets van te begrijpen hoé dit wonderlijke mogelijk geweest is.

De kern is: stel je een vraag aan de Schrift om die beter te begrijpen óf is het een vraag uit ongeloof? Wie het onzin vindt dat slang en vrouw een gesprek voerden, staat ver van Gods openbaring af en erkent alleen eigen inzicht. Gelukkig is dat niet aan de orde. Maar is het niet zo dat een legitieme vraag slechts die vraag

is waarbij de Schrift bron is van zowel de vraag als het antwoord? Daarop antwoord ik: vragen stellen hoort bij exegese. We leren ook onze studenten in de theologie op wetenschappelijke wijze vragen stellen. Ook aan de tekst van de Schrift. Het antwoord, ja, dat moet van eerbied voor Gods openbaring getuigen. En het zoeken van antwoorden moet uitgaan van een hart dat verlangt de Schriften beter te verstaan om God alle eer te geven. Het antwoord dat uiteindelijk gegeven wordt, mag niet de Schrift tegenspreken. Hooguit ons eerdere verstaan ervan.

Tijdsorde

Een belangrijk punt van kritiek op J. Douma en J.J.D. Doedens is: dat zij de hypothese volgen dat Genesis 1 in de vorm van een vertelling gegoten is. Waarbij de werkweek met de rustdag van Israël het raamwerk vormt (de zgn. kaderhypothese). Zij menen dat daardoor allerlei vragen opgelost worden. De kritiek is: waar blijft de historie als we die in inkleding verteld krijgen? Is de orde van de scheppingsdagen volgorde (chronologisch) of vertélorde (thematisch)?

stel je een vraag aan de Schrift om die beter te begrijpen óf is het een vraag uit ongeloof?

Hier ligt ook de verbinding met de vorige paragraaf: is de vraagstelling legitiem? Het gaat op dit punt om een hypothese: je neemt in je onderzoek voorlopig als oplossingsrichting aan wat nog bewezen moet worden. Verdraagt de hypothese van een vertélkader in Genesis 1 zich met wat geopenbaard is en geschreven staat? Opnieuw zeg ik: ook in gereformeerde exegese hoeft je niet bang te zijn voor een dergelijk voorstel van uitleg. Gods Woord op schrift is sterker dan onze vragen. En op een vóórstel van uitleg mag stevige kritiek komen. Zodat de slotsom is dat die uitleg niet deugdelijk is en de hypothese van tafel wordt genomen.

Maar kun je de geschiedenis (dus ook die van de schepping) beschrijven met voorbijgaan van de chronologische volgorde? Iemand zal zeggen: als je de chronologie van de dagen van de schepping ontkent, houd je slechts over dan dát God alles geschapen heeft. Maar weg is hoé de Schepper alles eigenhandig maakte. Daarover het volgende.

Orde op aarde

Ik wil erop wijzen dat de orde van de scheppingsdaden van God meer is dan volgorde in tijd. De scheppingsdaden en de scheppingsdagen hangen nauw samen. De afbakening door

het refrein 'het werd avond en het werd morgen', zes keer, grenst inderdaad elke dáád van de Schepper af door een dág. Maar er is meer orde dan chronologie of opeenvolging in tijd. Laat me een onderdeel uit de studie van Doedens voor het voetlicht halen (*Woord op schrift*, 2002). Je merkt dat er een grondig en eerbiedig exegeet aan het werk is. Het laat zien hoe verrijkend het is te lezen en onderzoeken hoe de Schepper órde op de aarde aanbrengt. Doedens laat zien dat er nauwe samenhang is

Gods Woord op schrift is sterker dan onze vragen

tussen de eerste en tweede reeks van drie dagen. Het getal drie (dubbel drie) is belangrijk! De verzen 1-2 leest hij als opschrift boven Gen. 1:3-2:3. Daar ligt al een exegetische keuze: zijn deze verzen een opschrift óf delen die ons mee hoe eerste de ruwe aarde en haar plaats in het heelal gevormd werd (Douma)? Doedens kiest voor de eerste uitleg en stelt: deze inleiding beschrijft niet zozeer de creatie van de hemel en de aarde op zich, want die wordt in het vervolg nu juist geschetst. Het opschrift geeft een impressie hoe die aarde eruit zou zien als de Almachtige God het werk niet voltooid had. 'De aarde nu was woest en ledig en duisternis lag op de vloed'.

Maar na de eerste drie scheppingsdagen is de aarde niet langer woest. Er is scheiding tussen het licht en de duisternis gemaakt, tussen wateren op aarde en hemelwater, tussen land en zee. Er groeit groen op aarde. De aarde is niet langer woest, maar vruchtbaar! Het tweede drietal scheppingsdagen eindigt hierin dat de aarde ook niet langer leeg is. De lucht leeft van vogels, in de zeeën zwemmen vissen, het land krioelt van de dieren. De mens loopt op twee benen rond. De aarde is niet langer leeg, maar bevolkt! God brengt al scheppend orde aan op aarde! Wat mooi: na de scheiding van de elementen en het scheppen van voorwaarden voor groei is de aarde niet meer woest, maar vruchtbaar (de eerste drie dagen). Na de schepping van de hemellichten, vissen en vogels, landdieren en mens is de aarde niet meer leeg, maar vol leven (de vierde tot en met de zesde dag; zie Doedens, 94v).

Ik voeg eraan toe: Genesis 1 laat ook zien hoe de eigen aard en samenhang van elk schepsel in het grote geheel is. De levende wezen worden gemaakt 'ieder naar zijn aard'. De NBV heeft 'alle soorten'. Er is zoveel eigens en zoveel samenhang dat de mens op zoek mag gaan naar een classificatie van alle schepselen. Om Gods orde in de schepping te bewonderen.

Orde contra chaos

Dit laat zien dat we bij de uitleg van drs. Doedens, waar ook dr. Douma bij aansluit, niet kwijtraken hoé God alle dingen schiep en alleen overhouden dát Hij de Schepper is. In mijn woorden: er is ook órde in het scheppend werk van de machtige God als je vragen stelt bij de volgorde in tijd (chronologie). De titel van Doedens' opstel is: 'Taal en teken van trouw. Over vorm en functie van Genesis 1'. Het eerste hoofdstuk schildert en verkondigt dat de Schepper trouw is aan zijn werk. Een belangrijk accent in deze uitleg is dat Genesis 1 ook een polemieek tegen afgoderij met de natuur bevat. Ook uit de wereld buiten Israël zijn vertellingen van de schepping gevonden in de vorm van een vertelling van zes dagen, op de zevende uitlopend (Doedens, 91-93). Maar de God van Israël openbaart zich totaal anders. Góð heeft alle dingen gemaakt, en dus is niet de natuur goddelijk, zoals de heidenen denken. De angst die afgodsgeloof en natuurkrachten oproepen, is niet nodig voor wie God als de Schepper kent. Dat is de troost van Genesis 1 in een wereld die door ongeloof aan de Schepper en in angstig geloof aan natuurkrachten in verwarring is geraakt.

God brengt al scheppend orde aan op aarde!

Mijns inziens zit dat polemische element in heel Genesis 1 verweven, vooral in het eerste drietal scheppingsdagen. God scheidt het licht van het duister, het water boven en beneden, land en zee. Je kan denken: voor de zondeval waren donker, hemelwater en zee nog geen dreigende machten. Nee, maar God openbaart zich zó in een gevallen wereld waarin wij in die machten van de natuur wel degelijk dreiging ervaren. Daarom gaat van de scheppingsorde ook een geruststelling uit: de meest zwarte nacht, donkere lucht en hoge zee vallen onder de heerschappij van de Almachtige! Ná de zondeval dreigt de orde steeds opnieuw tot chaos te vervallen in allerlei natuurrampen. Maar ook daarin regeert de Schepper eigenhandig, en onderhoudt zijn wereld en mensheid.

Vertelorde

Zoals de Schepper alle dingen naar zijn goddelijk en creatief plan maakte, zo in orde is zijn wereld. De gevallen mens ziet in de natuur slechts goddelijke, dreigende krachten. Zelf losgeraakt van God, maakt hij de natuur van haar Schepper los en maakt er afgoden van. Maar Genesis 1 verkondigt dat alleen de Schepper goddelijk is en dat Hij alle dingen in zijn hand houdt. De God van Israël is de Schepper en Verzorger van al wat leeft. Maar is alles wat ik over 'orde in de chaos' schreef niet net zo goed in de uitleg te winnen

als we daar de hypothese van een vertélorde (kadervertelling) buiten laten? Ja, ik heb die stelling niet nodig om die winst te boeken. In mijn bespreking van het artikel (13 mei) op de website www.gereformeerdbleiven.nl heb ik daar al een en ander over gezegd. Het blijft niet meer dan een hypothese. Wie zou concluderen:

daarom gaat van de scheppingsorde ook een geruststelling uit

Genesis 1 vertelt ons wel over Gods scheppingswerk, maar het was géén week met werkelijke dagen, zegt teveel. Die spreekt Gods Woord tegen, zonder bewijs. De Geest deelt ons de scheppingsdaden Gods mee in de vorm van scheppingsdāgen. 'Het was avond geweest en het was morgen geweest, de eerste (tweede tot en mens de zesde) dag'. De Geest kiest ervoor de dagindeling van zijn volk Israël te volgen als Hij ons Genesis 1 vertelt. Inderdaad, getekend als volle, afgeronde dāgen. Maar wel in de dagindeling zoals Israël die beleefde en in het weekritme zoals het volk het van de HEER ontving. Daarin ligt de belofte: elke nieuwe dag, van zondag tot zaterdag, is vān de Schepper en vóór de mens die naar zijn beeld gemaakt is. Dat onderstreept Zondag 38: er is niet één heilige dag is (sabbat), maar ālle dagen van ons leven zijn geheiligd in Christus. Wie in een theologisch verhaal zegt dat ons in Genesis 1 géén opeenvolging van dagen en daden in Gods scheppingswerk verkondigd

wordt, overschreeuwt zichzelf. Die maakt het onmogelijk aan de kinderen te leren dat God op de eerste dag het licht schiep, op de tweede dag ... Trouwens, ik geloof ook geen draad van wie meent iets op te lossen door de dagen als tijdperken te lezen. Dagen van onbepaalde duur zijn geen 'dagen' meer. Ik houd het erop dat de scheppingsweek altijd van alle volgende weken van de geschiedenis onderscheiden is: de HERE legt de bouwstenen van de schepping neer en zet de tijd in gang. Zodat mens en dier kunnen leven en rusten tot eer van hun Schepper. De scheppingsweek is groter en hoger dan elke volgende week. De scheppingsorde blijft groter en hoger dan de verbanden die wij kunnen zien.

de Geest deelt ons de scheppings-dāden van God mee in de vorm van scheppingsdāgen

In het vervolg hoop ik te schrijven over de goddelijke en menselijke auteur, over historie en betrouwbaarheid en over het wereldbeeld van de bijbelschrijver en ons.

Dr. E.A. de Boer is predikant van de Gereformerde Kerk te Zeist

uit de kerken

Kantens - beroepen: C.T. Basoski te Kampen

Hilversum - beroepen: R. Prins te Hoofddorp

Putten - ds. T. Schutte is benoemd tot geestelijk verzorger bij de krijgsmacht; hij heeft die benoeming aanvaard

1. De zeven Geesten

De heilige Geest in Openbaring (1)

**‘Genade zij u en vrede ... van de zeven Geesten voor zijn troon’
(Opb. 1:4)**

E.A. de Boer ■

We leren de unieke God kennen in de ontmoeting met het levende Woord, ook in de persoon van de heilige Geest. Dat gebeurt vooral in het Nieuwe Testament. Jezus is de Zoon die ons vertelt over de Trooster, de advocaat. Zo bereidt Hij de leerlingen voor op zijn teruggang naar de hemel. En om hen zijn plaatsvervanger te leren kennen. Zo had Johannes, doper-met-water, Jezus aangewezen: Hij komt dopen met de heilige Geest en met vuur. Toen Hij de troon had bestegen, heeft Christus de belofte van de Vader vervuld, ‘de Geest die ons beloofd is’ (Hand. 2:33). Op het Pinksterfeest, tien dagen na zijn hemelvaart, heeft de Heer zijn belofte ingelost. De Geest van God is uitgestort! In de brieven van de apostelen horen we meer over het werk van de Geest, over de gaven die Hij in de gemeente verdeelt. Daarvoor is de laatste tijd veel aandacht: hoe manifesteert Hij, de Geest, zich in de christelijke gemeente? Waar komt zijn krachtige aanwezigheid in uit? Die vragen maken mij benieuwd: hoe wordt de persoon van de Geest en zijn actieradius belicht in dat bijzondere, laatste bijbelboek: de Openbaring van Christus aan Johannes? Het ligt in het verlengde van Pinksteren: Jezus Christus is Heer in de hemel en communiceert in woorden en beelden met zijn gemeente op aarde. Welk beeld van de heilige Geest rijst daar voor onze ogen op?

Ja, het gaat om meer dan woorden. De werkelijkheid van de Geest wordt ook, ja, vooral in beelden uitgedrukt. Direct al in de zegen waarmee Johannes de gemeenten mag groeten: de genade en vrede komt ook ‘van de zeven Geesten voor zijn troon’ (1:4). Getallen zijn om te vertellen. Zeven drukt compleetheid, volheid uit. ‘De zeven Geesten’ is de heilige Geest in zijn totale actieradius. Het drukt uit wat in Joëls profetie de ‘uitstorting’ heet - met het beeld van een overvloedige regenbui. Hij wordt uitgestort door de Vader, op verzoek van de Zoon.

De Geest is zevenvoudig, vol Geestkracht. Hij is immers de Geest van God.

Van de nakomeling van Isaï mocht Jesaja in oude tijden profeteren: ‘De Geest van de HEER zal op hem rusten: een geest van wijsheid en inzicht, een geest van kracht en verstandig beleid, een geest van kennis en eerbied voor de HEER’ (Jes. 11:2). Het ritme van beloften laat je op je vingers meetellen: de Geest van de Heer ontplooit zich zevenvoudig in Christus. Hij is 1. de Geest van de Heer. Hij schenkt 2. wijsheid en 3. inzicht, 4. kracht en 5. verstandig beleid, 6. kennis en 7. eerbied voor de HEER. Hij is zevenvoudig, want in God kan het niet op. Wat een gaven geeft Hij aan de mensen-zoon! Zo hebben we Jezus in het evangelie leren kennen: gedoopt met, vervuld van de Geest.

Nu verschijnt de mensenzoon om nog één keer Openbaring aan zijn oude apostel te geven. En dus aan zijn leerlingen in meervoud. Voor de groet begint Johannes zijn boek in briefstijl, met afzenders en verzendlijst: ‘Van Johannes, aan de zeven gemeenten in Asia’ (1:3). En daarna volgt de groet van genade, ook van de zeven Geesten voor Gods troon. Waar vandaan de Geest uitgaat. Waar naartoe? Het klinkt nog in je oren: de zeven gemeenten in Asia. De volle kerk van Jezus Christus, heel die kring van gemeenten vol mensenkinderen krijgt de volheid van de Geest van God toegezegd!

Is het nu zeven Geesten (met kapitaal) of geesten (kleine letter)? Kijk maar hoe boven Jesaja 11 in de NBV is aangehaald: het gaat om de Geest. Hij ontvouwt zich zevenvoudig: om zo te zeggen in geesten. Of, zonder vertel-getallen, in een rijkdom aan geestelijke gaven, gaven van de grote Geest van God. Dan kan Hij - dankzij mijn Heer - ook mij vullen. Vervullen.

Dr. E.A. de Boer is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zeist

Pinksteren is het vervolg van de geboorte van Jezus

wandelen met God

Pinksterfeest heet het feest van de Geest. Wat is de Geest? Wat doet de Geest? Er gebeurde zoveel op het tempelplein van Jeruzalem op die Pinksterdag. Wind en vuur en vreemde talen. En er werd gesproken over dromen en visioenen, gezichten en profetie. Oud en jong, man en vrouw, hoog en laag, allemaal werden ze aangestoken. Was het een wind die alle muren omverblies? Was het een vuur dat alle mensen aangreep? Waren het vreemde talen die alle grenzen doorbraken? Was het één grootse geweldige beweging die alles op zijn kop zette? Waar bleef die wind? En waar het vuur? En waarom hebben alle predikers sindsdien zich moeten inspannen om talen te leren als ze wilden dat vreemde hoorders hen zouden verstaan? Hebben we nog dromen, wie heeft er visioenen, wat zien we van gezichten onder ons? En profeteren de ouden en de jongeren ook nu nog? Wat was Pinksteren eigenlijk? Een rimpel van één dag? Een roes van een uur? Wat doet Pinksteren ons vandaag? Wat doen we er mee in de wandel met God? Is elk pinksterfeest sindsdien eigenlijk maar armoede?

J.T. Oldenhuis ■

De preek van Petrus

Ik zat met Pinksteren in de kerk. En ik hoorde een preek. Over Handelingen 2. Gewoon in het Nederlands. Gewoon in een kerk. Een preek over de preek van Petrus. Uitgelegd werd wat er op het tempelplein van Handelingen 2 gebeurde. En toen zag je de visioenen en gezichten. De dromen en de profetie. Dat waren de woorden geweest, waarin Joël in zijn dagen had omschreven wat er zou gaan gebeuren. Het was voor zijn tijdgenoten volstrekt verstaanbaar: oud en jong en hoog en laag en man en vrouw, allemaal zouden ze méér zien, dan er met het blote oog te zien was. En ze zouden van méér spreken dan er met de blote handen te omvatten was. Het optreden van God tot redding van mensen. De overwinning op de krachten van de ondergang. De slechting van de barrières voor de toegang tot God. Dat was toch altijd al in het vooruitzicht gesteld? Eens zou het benoemd worden, gezien worden, gedroomd en geschouwd. God bij de mensen, de mensen bij God. De herstelde harmonie. Daarvoor had God zich in Israël vanouds vaste

voet op aarde verworven. Daarvoor zette hij de geschiedenis voort. En daarvoor had hij toen de sprinkhanen verjaagd. Dat gebeurde in de tijd van Joël niet maar om een beetje tijdelijk soelaas te hebben na een natuurramp, maar om verder te komen, dóór te gaan tot dat uiteindelijke doel zou zijn bereikt: nieuw leven, redding van de dood, levende mensen in zijn gemeenschap die méér zouden zien dan er met het blote oog te zien was en meer zouden tasten dan er met blote handen te omvatten was en van méér zouden spreken dan er op menselijk vlak te benoemen was: gezichten en visioenen, dromen en profetie..

En toen op het tempelplein van Handelingen 2 was het te horen en te zien! Het geluid van wind had de aandacht getrokken. De mensen waren er bij duizenden op af gekomen. Het vuur dat niets verteerde had de aanwezigheid van God zelf bewezen. In alle talen van de wereld werd het uitgebazuind: God bij de mensen en de mensen opgenomen in het werk van God. Dit waren de visioenen en de dromen, de gezichten en de profetie. De proclamatie kreeg door het talenwonder wereldwijde klank. Dat

kon nu, omdat eindelijk de basis was gelegd door die ene, wiens naam voor het eerst in alle talen werd gespeld: Jezus die opgestaan was uit de dood en zich aan de rechterhand van God had gezet. Het kwam naar ieder toe. Jong en oud, man en vrouw, rijk en arm, hoog en laag. Er werden mensen bereikt. Gods werk ging léven. Gods grote daden werden voelbaar, zichtbaar. Mensen werden meegenomen achter Christus aan. Dat was het signaal van een nieuwe fase. Dat wat er toen gebeurde stond model voor wat nu ging gebeuren: dit moest nu worden uitgebazuind, doorgegeven en zo zouden mensen worden bereikt, in alle talen, over de hele wereld. Zo zou het bezit nemen van steeds meer in steeds wijdere kringen: Jeruzalem, Judea en Samaria, de einden der aarde. De Zoon maakte zijn gevangenen en voerde ze mee achter zich aan. Bond ze aan zijn zegekar, onttrok ze aan de machten van de dood, zette ze in het leven, nam ze mee, stuwde ze voort. Je zag het gebeuren. Visoenen en gezichten ontvouwd en zich voor de ogen der mensen. Jong en oud sprak van nieuwe perspectieven. Dat was de profetie. Dat was Pinksteren. Dat was de Geest. Het werk van Jezus werd vlees en bloed in mensen van vlees en bloed. De Geest bouwde de innerlijke gedachten om, overtuigde duizenden, zette hen letterlijk met het gezicht de andere kant uit. Hadden ze niet bijna allen zeven weken geleiden die Jezus vervloekt? En nu bogen ze voor Hem. Ze lieten zich dopen op zijn naam. Daarmee beleden ze dat er alleen redding was voor hen dank zij zijn optreden. Er is goddelijke kracht voor nodig om een hardleers mens zo ver te brengen. Wie ogen had om te zien, zag daar het visoen van het werk van de Geest. Dromen werden gedroomd, gezichten werden gezien en er werd gesproken over het werk van God. De drieduizend die gedoopt werden vormden de zichtbare buit op de vijand die Hij die dag binnenhaalde. En zij spraken vanaf die dag allen goed van God en zijn Zoon. Ze waren profeten geworden en zagen de vergezichten van het Koninkrijk Gods. En ze droomden van zijn wederkomst en het was meer dan een droom die bedrog heet.

Een preek vandaag

En onder die preek gebeurde het weer. In die gewone kerk, door die gewone preek, in gewoon Nederlands. Het kwam naar ons toe. Het werk van God. De overwinning van Jezus. De activiteit van de Geest. De grote daden van God werden uitgestald. Er werd verwondering gevraagd over het verbluffende feit, dat God zich het lot van ons mensen had aangetrokken. En alle thema's, die de ouden ooit in hun psalmen hadden aangeslagen gingen meeklinken. Hij heeft omgezien naar zijn volk, Hij is de herder die weide, water en rust geeft, Hij heeft redding verkondigd aan hen die dichtbij zijn en ver weg, Hij heeft de eed gehonoreerd die Hij ooit aan Abram had gezworen. Het is *on-voor-*

stelbaar wat Hij heeft gedaan: in mensen welbehagen getoond op zijn geheel eigen manier. Dat is in geen hart bedacht en in geen verstand opgekomen. Het is een visoen, een droom, een gezicht. En wie het benoemt spreekt profetie. Het werd ons allemaal in gewone ronde woorden in de oren gelegd, in het hart en het kwam naar ons toe, Jezus zelf kwam in deze boodschap naar ons toe en nam bezit van ons. Hij bond weer mensen achter zijn zegekar, hij nam ze mee, trok ze achter zich aan, nam ons gevangen en zette ons op de weg naar de overwinning. Het werd weer vlees en bloed in mensen van vlees en bloed. Dat is Pinksteren. Het werk van de Geest betekent, dat de boodschap van Jezus de zoon van God bezit van ons neemt. Dat we gevangen genomen worden en achter Hem aan gaan. Dat we Hem gaan belijden in ronde eenvoudige ronde woorden, in duidelijke formules, in leer en leven, in zichtbare en hoorbare uitingen, als de enige die ons naar God toe brengt, de harmonie herstelt, leven geeft. Pinksteren betekent: wandelen met God.

Wonderen, opwinding, exaltatie

In onze tijd willen we wonderen, tekenen, buitengewone dingen, exaltatie. Als het gewone te gewoon wordt, wordt de stichting afhankelijk gemaakt van het buitengewone. Wind die alles omver blaast. Vuur dat ieder in brand zet. Vreemde uitingen die de massa in verwarring brengen. En dat is dan de Geest. De Geest als een wervelwind, een brandbom, dynamiet dat alles opblaast. Maar de wind van Handelingen 2 was geen wind die iets bewoog, en het vuur was geen vuur dat iets verbrandde en de vreemde talen brachten niemand in verwarring, integendeel ze waren stuk voor stuk verstaanbaar. En dat alles duurde maar vier verzen lang in het verslag van Lucas en toen begon er een preek. En die bracht duizenden tot bekering. En sindsdien is de boodschap over Jezus Christus de wereld in gegaan. En het kenmerk van Pinksteren is niet dat alles ondersteboven gaat, maar dat men gaat wandelen met God, niet maar in de opwinding van één dag, maar van elke gewone dag tot elke gewone dag.

Simpel

Jezus werd mens: dat is het wonder van Gods ingrijpen in onze geschiedenis. Mensen worden christen: dat is het wonder van Gods werk in ons. Dat is Pinksteren.

Ds. J.T. Oldenhuis is emeritus-predikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Helpman

Persberichten

Kerkdienst vanuit de Gereformeerde Kerk in Wageningen via Radio 747 AM op D.V. zondag 12 juni 2005, 17.02 uur

Op D.V. zondag 12 juni a.s. wordt via de radio een kerkdienst uitgezonden van de Gereformeerde Kerk in Wageningen. Voorganger Hans Schaeffer preekt over Romeinen 15: 23-24.

De samenhang in de dienst wordt geleid door organist Wim Meissner. Aan de dienst werken ook mee Job Boersma op cello, Jenneke Vonk op viool en Irene Smit op blokfluit.

Na afloop van de uitzending is er gelegenheid om met leden van de gemeente in Wageningen na te praten via 035-6727373. Op hetzelfde nummer is de tekst van de preek verkrijgbaar, of bij Stichting Zendtijd voor Kerken, Postbus 94, 1200 AB Hilversum. Op dit adres zijn ook geluidscassettes en CD's te bestellen. Voor meer info, zie www.zvk.nl.

Tijd voor de schepping: 1 september - 4 oktober

Een jaarlijks terugkerende periode waarin kerken en gemeentes tijd nemen voor de schepping. Zou dat niet een aanzet kunnen zijn voor een grote landelijke beweging van kerken en christenen om de zorgen óm de schepping om te zetten in zorgen vóór de schepping? Zo heeft de landelijke werkgroep kerk, geloof en levensstijl gedacht na haar aanstelling binnen het Christelijk Ecologisch Netwerk (CEN). In de periode 1 september - 4 oktober kan in een zondagse dienst aandacht gegeven worden aan de schepping. Doordeweekse activiteiten kunnen in dit kader geplaatst worden enzovoorts. Het CEN heeft een themapakket samengesteld wat gebruikt kan worden in deze periode met het thema: Verwondering. Het is een aantrekkelijk pakket inclusief cd rom met een breed scala van mogelijkheden voor gebruik in een zondagse dienst of doordeweekse activiteit. Het is voor 5 euro te bestellen bij de Evangelische Alliantie, Tel : 0343 513693. Een bestelformulier is ook uit te printen via de website : www.cenet.nl

KERNREDACTIE:

Drs. G.J. van Middelkoop,
Prof. Dr B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Dr. E.A. de Boer, Drs A.L. Th. de Bruijne,
Drs. I.D. Haarsma, Prof. Dr. G. Kwakkel,
Drs. B. Luiten, Drs K. de Vries, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs E. Brink, J.M. de Jong,
Drs. A.S. van der Lugt, Dr J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3653552

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media.bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,50 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. Porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom ver-
krijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (aquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Reformatoren contra charismatische leiders

5. Guido de Brès en zijn strijd tegen roomse en doperse leiders

Als kerkhervormer in de Nederlanden heeft Guido de Brès zich - geheel in de voetsporen van zijn illustere voorlopers en voorbeelden - zowel tegenover Rome als tegenover het doperse radicalisme met kracht verweerd. Dat blijkt al duidelijk uit de ons bekende, door hem opgestelde Confession de Foy, d.i. de Nederlandse Geloofsbelijdenis van 1561. Verscheidene van de 37 artikelen van de NGB laten zien dat het niet alleen de pauselijke kerk is, maar ook het doperse denken en streven waar men zich als gereformeerde belijders tegen moet wapenen. Soms noemde De Brès de ketterse stromingen even bij hun naam, maar hij maakte zich vooral sterk door positief uiteen te zetten wat de bijbelse leer inhield.

H. Veldman ■

Minder bekend is het feit dat De Brès in zijn verdediging, zijn apologie van de ware bijbelse leer zich ook zeer grondig tegen Rome en de dopers heeft uitgesproken in twee boekwerken. Het had voor hem een bijzonder hoge prioriteit om weerstand te bieden aan de aantrekkelijkheid van zowel Rome als van het doperse radicalisme. Het was alsof hij haarfijn aanvoelde hoe pas bekeerde mensen zich 'zomaar' konden laten verleiden om het spoor van de reformatie te verlaten.

De bekering van Guido de Brès

Guido de Brès werd in 1522 geboren te Bergen in de Zuidelijke Nederlanden. De kerk waartoe hij met zijn familie behoorde, was de roomse. De sfeer in het gezin getuigde van diep gevoelde vroomheid. Hoe men heeft gereageerd op de berichten over Luther en diens volgelingen, de Augustijner monniken Hendrik Voes en Johannes van Essen, die een jaar na Guido's geboorte in Brussel werden omgebracht, weten we niet. Wel vertelt De Brès later dat zijn moeder - nog in blijde verwachting van haar zoon - een priester ontmoette die haar bemoedigde met een soort profetie dat het kind dat ze verwachtte ooit een groot prediker zou worden.

Als we latere berichten mogen geloven, was het bij de familie De Brès wel de gewoonte om 'de godsdienstige vragen van hun tijd' met elkaar

te bespreken. En zo moeten er ook wel eens 'verboden boeken' bij hen opgedoken zijn. Het schijnt zelfs dat zich in en rond Bergen kleine groepen hebben gevormd waar men - soms in nachtelijke uren - 'de brandende kwesties' van kerk en geloof samen besprak. Misschien vormden ze het begin van kleine huisgemeenten. Hoe dan ook, Guido de Brès heeft ook door zijn werk als glasschilder belangstelling gekregen voor 'de kerk'. Om zijn opdrachten om bijbelse figuren af te beelden verantwoord uit te voeren moest hij zich verdiepen in de bijbeltekst. Zo kreeg De Brès toegang tot de boodschap van Gods heil. En het is niet uitgesloten dat hij hierdoor zijn keus maakte voor de reformatie. Als bijzondere gebeurtenis uit de tijd van zijn ommekeer dient vermeld te worden dat in het naburige Doornik de 27-jarige gereformeerde prediker Pierre Brully door de inquisitie werd gegrepen en later als ketter op de brandstapel ter dood gebracht (19 februari 1545). Hoewel de overheden ervan uitgaan dat met zo'n executie de schrik voor de ketterij er weer goed in zit, mogen we ook aannemen dat 'het bloed der martelaren een zaad is' (naar Tertullianus).

Hervormer van de Nederlanden

De 17 Nederlandse gewesten staan in de 16de eeuw onder het hoge gezag van Karel V die hier te lande (en ook in Spanje) een vrij directe

macht uitoefent, in tegenstelling tot Duitsland waar hij als keizer te maken heeft met sterk autonome en machtige keurvorsten die hun eigen regio niet uit handen geven, ook niet als het gaat om de godsdienst. We denken hier aan Saksen, waar Luther hoge bescherming genoot. In de Nederlanden gelden strenge bepalingen tegen de ketterij; streng ook omdat onder de 'ketteren' ook revolutionaire elementen (bijv. in Munster) de sfeer totaal verpest hadden. Van een goedaardige ontwikkeling van de reformatie kwam in Nederland niets terecht. De 'église réformée' moest ondergronds. De inquisitie bleef permanent speuren.

Mee daarom is Guido de Brès in 1548 naar Engeland vertrokken, een land waar de reformatie wel kansen kreeg - in die tijd regeerde de jonge Eduard VI onder hoge begeleiding van Thomas Cranmer, de reformatorisch gezinde aartsbisschop van Canterbury. In Engeland werd De Brès nu theologisch gevormd. Onder leiding van wie is niet bekend, maar we kunnen ons voorstellen dat hij en zijn uit Nederland gevluchte geloofsgenoten eerst in de sferen van de Anglicaanse reformatie zijn beland, terwijl ze later wellicht meer door vluchtelingen uit Frankrijk en Straatsburg zijn beïnvloed. Onder hen zou iemand als Martin Bucer een vooraanstaande plaats ingenomen kunnen hebben. Evenzo zal de reformatorische Pool Johannes a Lasco zijn bijdrage hebben kunnen leveren aan de vorming van De Brès. Maar de bronnen spreken helaas weinig over deze gang van zaken.

Als Eduard VI in 1553 opgevolgd wordt door zijn halfzuster Maria Tudor, breekt een bloedige tijd aan waarin de reformatie van Engeland bijna gehele teniet gemaakt wordt. In ieder geval maken de meeste Europese vluchtelingen zich uit de voeten. De Brès is dan al terug in de Zuidelijke Nederlanden. Met grote ijver verkondigt hij in huisgemeenten het evangelie van Gods rijke genade en gerechtigheid in Christus. Rijssel, Doornik, Valenciennes zijn de grotere plaatsen waar hij zijn activiteiten ontplooit.

Intussen blijft hij studeren. En dat leidt tot het schrijven van een belangrijk boek dat tot titel krijgt *Le Baston de la Foy Chrestienne*, d.i. De stok van het Christelijk geloof (1555). We komen er straks nog op terug. De Brès vertoefde enige tijd als geloofsvluchteling in Frankfort am Main en ging in 1556 nog enige tijd studeren in Genève.

In Doornik schrijft De Brès - intussen getrouwd - de 37 artikelen die wij kennen als Nederlandse

Geloofsbelijdenis. Om de Heer der Nederlanden, d.i. koning Philips II van Spanje, te onderwijzen over de ware aard van de reformatie in de Nederlanden, schrijft De Brès aan de vorst een uitvoerige brief die samen met de belijdenis als pakketje over de muur van het kasteel van Doornik wordt geworpen in de nacht van 1 op 2 november 1561. Ternauwernood weet De Brès daarna aan arrestatie te ontkomen. Hij zet zijn werk in de grensstreken met Frankrijk onverdroten voort. Hij schrijft in deze tijd zijn boek tegen de wederdopers; we zullen er straks aandacht aan besteden.

In het 'wonderjaar' 1566 wordt De Brès predikant in Antwerpen. Maar in hetzelfde jaar verbindt hij zich aan de gemeente van Valenciennes. Helaas wordt deze onstuimige stad ingenomen door de koninklijke troepen en wordt De Brès met zijn collega De la Grange - na nog ontsnapt te zijn - gearresteerd en na verhoren en gesprekken met o.a. bisschop Richardot van Atrecht door ophanging omgebracht op het marktplein van Valenciennes, 31 mei 1567.

Zijn geestelijke erfenis is zowel in de zuidelijke als de noordelijke Nederlanden dankbaar aanvaard. De door hem opgestelde belijdenis werd een van de (latere) drie formulieren van eenheid van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Men zou willen en men mag hopen dat deze belijdenis nog eens zo samenbindend is dat de verschillende kerken van gereformeerde origine hun geestelijke eenheid daarin ook terugvinden en tot samengaan weten te komen.

De aantrekkingskracht van Rome en het antwoord van De Brès daarop

Wij zijn als gereformeerden nogal gauw geneigd om Rome af te doen als een kerk die weinig of niets aantrekkelijks weet te bieden. Maar ook in onze dagen, waarin Rome weer alle mogelijke publiciteit weet te verkrijgen bij de dood en de opvolging van paus Johannes Paulus II, blijft deze wereldkerk een boeiend fenomeen. In de dagen van De Brès was dat niet anders. Rome deed toen zijn uiterste best om het verloren gegane terrein op de reformatie te 'heroveren'. Enerzijds door streng te zijn op ketterij, door een nieuwe geestelijke orde toe te laten die de leer van de katholieke kerk tot in finesses zou gaan verdedigen en ook uitdragen (de orde van Jezuïeten), anderzijds door een groot concilie bij elkaar te roepen (Trente 1545 en volgende jaren), waar de leer en het gezag van de kerk weer eens helder werd omschreven en de vloek werd uitgesproken over alles wat daarmee in strijd kwam. Alles bij elkaar zou deze 'contra-reformatie' de samenleving in Europa weer als degelijk-katholiek omvormen. En wie was daarvoor niet gevoelig? Wie wil niet meewerken aan de restauratie van een oud en vertrouwd ideaal? De eenheid van de kerk, ook de eenheid van Europa, van troon en altaar, was een zeer aantrekkelijk gegeven.

De executie van De Brès

Vorsten en onderdanen waren er genoeg die de weg-terug insloegen en nu het 'reformerende katholicisme' omhelsden.

De Brès had kennis genomen van het boek van de kanunnik Nicole Grenier dat de titel droeg *Le Bouclier de la Foy* (d.i. Het Schild van het geloof), in 1547 te Antwerpen uitgegeven. Het was een bekwame verdediging van de rooms-katholieke leer. En als er niet tegen zou worden gewaarschuwd zouden veel reformatorisch gezinden de weg-terug opzoeken. De Brès neemt de pen op en stelt een goed gefundeerde boodschap op. In zijn boek *Le Baston de la Foy Chrestienne* bestrijdt hij in 23 hoofdstukken de opvattingen van zijn roomse tegenstander. De Brès' fundering bestaat uit de Bijbel, en daarnaast maakt hij gebruik van de uitleg ervan en de daarop gegronde geloofsinzichten van Luther, Zwingli en Calvijn. Maar opvallend is ook dat de opvattingen van de 'kerkvader' Augustinus een belangrijke plaats innemen in het betoog van De Brès. Daarnaast citeert hij ook de werken van verschillende andere voorgangers uit de vroege kerk. Zo blijkt intussen ook zonneklaar dat zijn theologische vorming (in Engeland) van niet geringe betekenis is geweest. En dat er velen in Europa waren die met zijn *Baston* instemmen, blijkt wel uit de vele herdrukken die het boek mocht beleven. In 12 jaar tijd is het maar liefst 15 keer van de drukpersen gerold. En dat is opmerkelijk te noemen, zeker als we het geheel als een pittig theologisch werkstuk beschouwen. Doordat het in de Franse taal uitkwam, konden de Europeanen aan de westkant van de Rijn hun overtuiging hiermee scherpen. Er is tot nu toe - ondanks speurwerk van enkele onderzoekers - niets gebleken van een Nederlandse vertaling van dit werk. Dat is echter wel het geval met dat andere boek van De Brès, gericht tegen de dopers.

De Wortel, den Oorspronck ende het Fondament der Wederdooperen

Het tweede boekwerk van De Brès dat we onder ogen willen zien, heeft de titel die boven deze paragraaf staat. Alleen moet er wel bij gezegd worden dat dit de Nederlandse vertaling is uit 1570, terwijl het Franstalige origineel dateert uit 1565. In allerlei formaten is het werk verschenen; een kleine, handige Franse editie (een soort pocket) telde maar liefst 903 bladzijden. De Nederlandse uitgave telde 380 pagina's. Beide edities kregen elk drie herdrukken. De inhoud van het werk is van grote betekenis. Het zou zelfs de moeite waard zijn om het vandaag opnieuw uit te geven! Het is mee hierom zo'n waardevol boek, omdat De Brès hierin toont goed op de hoogte te zijn met de verschillende richtingen binnen de doperse beweging. Want al noemt hij hen allen onder één naam, hij kent de vele nuances, zoals we die ook vandaag tegen komen bij charismatische bewegingen. Het hoofdonder-

scheid dat De Brès maakt is dat tussen revolutionaire wederdopers (o.a. te Munster) en de vredelievende doopsgezinden (onder leiding van Menno Simons). Daarop aansluitend volgen nadere nuances met betrekking tot leiders van de vroege dopers in de 16de eeuw (zoals Thomas Müntzer, Nikolaus Storch, Balthasar Hubmaier, Hans Hut, Hans Denck, Ludwig Haetzer e.a.). Het is in de weergave van De Brès zo, dat hij de hoofdpunten van hun opvatting kort weergeeft en hen vergelijkt met kettters uit de vroege kerk en de middeleeuwen. Hij kan daarbij wijzen op verschillende punten van overeenkomst.

Daarna keert De Brès zich tegen de leer van Menno Simons, met name diens leer dat Jezus Christus niet echt uit het lichaam van Maria is geboren en dus geen zuivere menselijke natuur zou hebben.

De altijd actuele zaak van de weigering van de kinderdoop krijgt als hoofdthema alle aandacht van De Brès; hij vindt geen enkele bijbelse grond voor deze weigering, en gaat ook in tegen de opvatting dat men eerst moet geloven om gedoopt te kunnen worden.

Andere thema's die De Brès aan de orde stelt zijn: a. de autoriteit van de overheid; b. de plechtige eed; c. de ziel van de mens (contra de leer van de zielelaap). Kenmerkend was steeds dat subjectivistische gedachten overheersen: de Bijbel staat op het tweede plan - een kenmerk van de ook door Calvijn bestreden spiritualisten (geestdrijvers).

De Brès analyseerde deze ideeën en wees ze met kracht af: ze dienden alleen maar om 'de harten van de eenvoudigen' te verleiden, om hen af te trekken van de zuivere kennis van de waarheid van Gods Woord.

Actuele betekenis

De betekenis van De Brès als apologet van de zuivere bijbelleer kan nauwelijks genoeg worden benadrukt. Ook in de botsingen der geesten die we vandaag beleven. Want al heeft de beweging van de dopers vandaag in ons land nogal aan invloed ingeboet, daar staat tegenover dat allerlei verwante groeperingen - we denken aan (vrije) baptisten, evangelische groepen en pinkstergemeenten - soms in meer dan één opzicht letterlijk in het spoor van de dopers van toen gaan. We ontdekken dat er gelovigen zijn met een vage, onsamenhangende kennis van de gezonde leer van de Bijbel, we zien hen aarzelen en twifelen over hun kerkkeus, we merken hoe ze verstrikt raken in eenzijdigheden. Wat zou het dan fijn zijn als we hen konden helpen vanuit de rijkdom van de gereformeerde belijdenis en de schatten uit de gereformeerde traditie.

Drs. H. Veldman is kerkhistoricus en woont in Zuidhorn.

Jouw leven staat aan het begin

lied van de week

negentig gezangen no. 64

Lied 64 van de Negentig Gezangen is een lied voor bij de kinderdoop. In veel van onze kerken worden regelmatig kinderen gedoopt. Er zijn echter niet zoveel doopliederen voorhanden. Daarom zijn we blij met deze uitbreiding van ons kerkelijk repertoire.

N. van Eijdsen en K. Spijker ■

64 Jouw leven staat aan het begin

Wim ter Burg

1 Jouw le - ven staat aan het be - gin,
het heeft nog geen her - in - ne - ring.
Het is zo weer - loos en zo klein,
je weet nog niet hoe het zal zijn.
refrein
O Heer, be - ves - tig ons be - staan,
neem ons bij on - ze naam.

- 2 Jij weet nog niet wat leven is,
wat liefde is en wat gemis.
Jij weet nog niet van nee en ja
van ondergang en gloria.
refrein
- 3 Je huilt nog van verwondering,
maar jij hoort hier, in onze kring.
Het water wacht, die diepe zee
geeft jou een taal, een teken mee.
refrein
- 4 Dat teken is een heilgeheim:
God wil met jou verbonden zijn.
Hij is nabij waar jij ook bent,
omdat Hij je bij name kent.
refrein

Een vader, die voor het eerst zijn kind in de armen heeft en verwonderd het handje streelt, zo klein, zo weerloos... Een moeder, die haar pasgeboren kind aan de borst heeft en zich angstig afvraagt wat er allemaal komen gaat

voor haar kleintje... Dat zijn de beelden die in de eerste verzen van lied 64 wordt oproepen. De dichter probeert stem te geven aan de grote gevoelens die de geboorte van een kind op kan roepen. Met die gevoelens komen ouders naar

de kerk om hun kind te laten dopen. Maar dopen is meer dan ‘Gods zegen en bescherming afbidden voor het pasgeboren kind’ en iets anders dan ‘Kinderen horen er helemaal bij in de kerk’.

Dopen is net als het avondmaal een sacrament. Dat betekent dat we een oud verhaal opnieuw vertellen, alsof het hier en nu aan ons geschiedt. De derde strofe refereert aan een van de verhalen die altijd weer klinken als er iemand gedoopt wordt: het verhaal van Israëls doortocht door de Rode Zee. *“Gij zijt het die de hardnekkige Farao en al zijn volk in de Rode Zee deed verdrinken, maar uw volk Israël hebt Gij daar droogvoets doorgeleid, waardoor Gij toen reeds de doop hebt aangeduid”*. God riep ons weg uit het land van de slavernij, het land waar het recht van de sterkste geldt, het land waar de koning als god vereerd wordt, maar zich als de duivel gedraagt. God riep ons weg en wij gaven gehoor aan zijn stem. Maar nu, nu staan we aan de oevers van de zee, achter ons die duivel van een Farao en voor ons de zee, waarin we hopeloos zullen verdrinken. Vraagt God werkelijk dat wij zomaar het water in zullen lopen, onze ondergang tegemoet? Is slavernij niet altijd nog beter dan de dood? Zullen we niet liever gewoon weer mee terug gaan met de Farao en ons leven leven zoals gisteren en eergisteren? Zullen we de droom van vrijheid en een beloofd land maar vergeten, in plaats van onszelf te verdrinken in de Rode zee? Maar Mozes heft zijn staf omhoog en het dreigende water wijkt, de zee valt droog. We gaan! dwars door het water van de dood. En als aan de overkant het laatste kind weer voet aan wal zet, zijn we pas waarlijk vrij. Wij zijn opnieuw geboren. Wanneer wij kinderen dopen, nemen we hen mee de Schelfzee door, op weg naar het beloofde land. Zij worden ingelijfd bij dat ‘dwaze’ mensenvolk, waar God een nieuw begin mee wil maken.

In het vierde en vijfde vers speelt Hanna Lam prachtig met het woord ‘verbond’. Ze noemt het woord zelf niet, maar gebruikt de woorden ‘verbonden zijn’ en ‘bondgenoot’. Door verwante woorden te noemen die doorgaans in een iets andere context gebruikt worden, kan het vertrouwde woord ‘verbond’ weer nieuwe glans krijgen.

Tussen alle strofen door klinkt het refrein: ‘O Heer bevestig ons bestaan, noem ons bij onze naam’. Het doet denken aan Jesaja 43:1 *“Ik heb je bij je naam geroepen. Jij bent van mij”*. Opvallende overeenkomsten heeft het lied ook met het bekende gedicht van Neeltje Maria Min ‘Mijn moeder is mijn naam vergeten’ (zie kader). Beide zijn rond 1965 voor het eerst gepubliceerd.

Hoe wezenlijk het is om door God en mensen bij je naam genoemd te worden, kan niet beter verwoord worden dan in dat gedicht.

Gebruik van het lied

In de strofen van dit lied spreken we de kleine dopeling aan, terwijl de refreinen telkens een gebed aan God vormen. Hierdoor kan het lied eigenlijk alleen maar gezongen worden op het moment dat de dopeling in het middelpunt van de belangstelling staat. Anders is niet duidelijk wie er aangesproken wordt in het lied.

In de doopdienst zijn er twee momenten dat de dopeling toegezongen kan worden: bij het binnebrengen in de kerk en tijdens de doopsbediening. Het ligt voor de hand om het lied te splitsen. Als de dopeling wordt binnengebracht in de kerk, worden de eerste drie verzen gezongen, bijvoorbeeld door een groep kinderen die voor de dopeling uitloopt. Direct na de doopsbediening zingen we de laatste twee verzen. In deze verzen staat de verbondsbelofte van God centraal. Het eerste woord van de vierde strofe ‘dat’ moet dan vervangen worden door ‘dit’.

Melodie

Het lied laat zich goed ‘al doende’ aanleren: Wanneer een (kinder-)cantorij of groep schoolkinderen wordt ingezet, kan deze groep het lied tevoren aanleren. Het refrein kan door de rest van de gemeente meteen nagezongen worden. Bij de vijfde strofe kan iedereen het hele lied meezingen.

Voor de zangleider en de organist zijn er wel een paar aandachtspunten. Er staan geen rusten tussen de regels en ook het refrein volgt zonder rust op de coupletten. Ook daarom verdient het aanbeveling om de strofen en de refreinen door verschillende groepen te laten zingen.

Wim ter Burg schrijft over deze structuur: ‘Het was mijnerzijds een poging een ritmisch eigentijdse melodie te scheppen, die oud en jong op een spontane manier zou activeren’. Het lied verdraagt een wat rustiger tempo (halve noot = c.a. 60) dat bij de overgang van de regels niet mag gaan haasten.

Anderzijds vraagt de enige rust die het lied wel kent aandacht. Verleidelijk is om hier een kwart rust te zingen in plaats van een halve. De slag komt op *noem* en niet op *ons*.

Nelleke van Eijdsen is lid van de commissie Eredienst in de Koepelkerk Arnhem en adviseert predikanten bij het maken van orden van dienst.

Klaas Spijker is kerkmusicus te Arnhem.

All around the world kom je Gereformeerden tegen

synode impressies

Bovenstaande conclusie hebben we afgelopen week op de synode getrokken. Want ze kwamen vanuit heel de wereld, onze gereformeerde en presbyteriaanse broeders met wie wij 'buitenlandse betrekkingen' onderhouden, zoals dat zo plechtig heet. Sinds afgelopen week is het aantal officiële zusterkerken met zes uitgebreid tot 29. En daarnaast onderhouden we met nog zo'n 20 andere kerken 'all over the world' kerkelijke kontakten. Een feest van ontmoeting met broeders uit de hele wereld. Een zichtbaar teken, dat Gods Geest wereldwijd werkt!

L.E. Leeftink ■

Even de Noordzee over

Als eersten spraken de afgevaardigden van de *Free Church of Scotland* de synode toe. Daar heeft in 2000 helaas een kerkscheuring plaatsgevonden. De afgescheiden minderheid heeft nu tussen haakjes achter de afkorting FCS het woordje *continuing* staan.

Dr. John R. Mcintosh van de FSC constateerde veel overeenkomsten tussen Schotland en Nederland. Aan beide zijden van de Noordzee hebben we veel last van de secularisatie. En verder staat onder bijbelse christenen niet zozeer het gezag van de Bijbel, als wel de genoegzaamheid van de Heilige Schrift onder druk: velen willen naast Gods geopenbaarde Woord ook nog een andere, meer directe vorm van geloofszekerheid ontvangen.

Ds. Donald N MacLeod van de FSC wees op Jeremia 6:16, waar de HERE aangeeft, dat de oude, bekende paden Gods kinderen naar het goede leiden en ons rust geven voor onze zielen.

Beide afgevaardigden lieten weten, dat de breuk van vijf jaar geleden betreurd wordt en dat er van beide kanten het hartelijke verlangen is om tot verzoening en vereniging te komen.

De synode besloot mede daarom om ook de afgescheiden FSC als zusterkerk te erkennen.

Verder spraken uit Engeland de afgevaardigde van de *Evangelical Presbyterian Church of Ireland*, ds. Andrew J. Lucas, en de afgevaardigde van de *Evangelical Presbyterian Church of England and Wales*, dr.

Peter Naylor. Allebei zijn het twee kleine gereformeerde kerken, die in de Britse samenleving te maken hebben met de secularisatie, de vrijzinnigheid van de Anglicaanse Kerk en het mensgerichte individualisme en anti-nomianisme van de evangelische gemeente. Beide kerken waren erg geïnteresseerd in de discussies en besluiten over het 4^e en het 7^e gebod op de synode.

Het Verre Oosten

Daarna kwamen de buitenlandse gasten uit het Oosten aan bod.

In het zuiden van India hebben de drie kerken van Ede en Wageningen goede contacten met *South-India Reformed Churches*. Ds. S. Abraham sprak de synode toe en vertelde dat er in de afgelopen tien jaren 4 gemeentes zijn ontstaan.

Na hem kreeg ds. M.H. Subba van de *Presbyterian Free Church Council* het woord. Deze kerken bevinden zich in het uiterste noorden van India. Ze zijn ontstaan in 1973, hebben 22 geïnstitueerde kerken en zijn, ondanks de weerstand van hindoeïsten en boeddhisten zeer actief in evangelisatiearbeid met als motto Romeinen 15:29: "En ik weet dat wanneer ik kom, ik met de volle zegen van Christus kom". Tot in Bhutan en Nepal zijn gemeenten ontstaan Met blijdschap kon de synode besluiten om ook met deze kerken een zusterkerkrelatie aan te gaan.

Daarna kreeg br. A. Makeev namens de *Evangelical Reformed Churches Union of Russia* de gelegenheid in het Engels zijn toespraak voor te lezen. Zij vormen een handvol kerkjes over duizenden kilometers ver-

spreid (hoe groot is de afstand tussen Moskou en Omsk, denkt u?). Ds. L.W. de Graaff deed een geslaagde poging de goede woorden van deze afgevaardigde in verstaanbaar Russisch te beantwoorden.

Columbus

Ook de Spaanstalige broederschap, vanaf 1492 gevestigd aan beide zijden van de grote plas, liet van zich horen.

Op vrijdag sprak ds. Jose de Segovia de synode toe namens de *Iglesias Reformadas de España*. Zijn eigen gemeente te Madrid maakt sinds enkele jaren deel uit van dit kerkverband. Hij benadrukte dat zowel in Spanje als in Nederland mensen niet meer leven in een land met christelijke normen en waarden, en dat het Evangelie de enige kracht is die mensen werkelijk in hun hart kan veranderen.

Zaterdag dankte ds. Cesar Rodriguez van de *Iglesia Reformada en Venezuela* de HERE voor meer dan 20 jaar contact met de Gereformeerde Kerken, omdat in die jaren de broederlijke relatie versterkt is, er veel theologische training ontvangen is, en men ook veel geleerd heeft van onze liturgische praktijk. Onze kerken op Curaçao werken, vanwege de geringe afstand en dezelfde culturele omstandigheden, nauw met de gemeentes in Venezuela samen.

Van Afrika...

En dan hebben we nog onze Afrikaanse broeders! Ds. K.N. Kasantika van de *Eglise Réformée Confessante au Congo* wees op de moeilijke politiek-sociaal-economische omstandighe-

den in zijn land, en vertelde hoe de kerkstructuur van de ERCC eruit zag: volledig made in Holland!

Bijzonder was de aanwezigheid van de twee afgevaardigden uit Nigeria. Zij vertegenwoordigden de *Nongo u Kristo u ken Sudan hen Tiv*. Pardon? Ja, inderdaad, de 'Kerk van Christus in de Soedan onder de Tiv'. Ds. Mbonongon Kurugh Antiev vertelde dat deze kerk in Nigeria ontstaan is door zendingswerk vanuit Zuid-Afrika en Noord-Amerika. In 1957 werd de kerk zelfstandig en nam de Drie Formulieren van Eenheid aan als haar belijdenisgeschriften. Ze begonnen met vier predikanten, maar in de afgelopen 50 jaar zijn ze uitgegroeid tot een kerk met 230.000 belijdende leden, 100.000 doopleden, 40.000 catechumenen, 450 predikanten en 600 evangelisten. Behalve voor evangelisatie is er ook veel aandacht voor onderwijs, gezondheid en agrarische ontwikkeling. Ook neemt de levensheiliging een belangrijke plaats in in de gemeente. Onder Gods zegen breidt deze kerk zich uit van Nigeria naar Kameroen en Tsjad en recent zelfs tot in Soedan. Prachtige berichten om te horen! De synode besloot dan ook met blijdschap om met deze 'kerk-met-de-moeilijke-naam' een zusterkerkrelatie aan te gaan.

En dan was daar nog de kwestie van de zusterkerkrelatie met *Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika*, voor de ingewijden onder ons de zogenaamde 'Dopperkerken'. Drie jaar geleden had onze andere zusterkerk in Zuid-Afrika, de VGKSA, op de synode-vergadering vier bezwaarpunten genoemd tegen de GKSA. Op grond daarvan besloot Zuidhorn nog geen zusterkerkrelatie aan te gaan. In de afgelopen drie jaren is er veel overleg geweest en hebben deputaten BBK de bezwaren grondig onderzocht en niet terecht bevonden. Vandaar dat we nu de GSKA wel een zusterkerkrelatie aan willen bieden. En de VGKSA zal zich daar niet langer tegen verzetten, hebben ze laten weten.

...Via Australië...

De zusterkerk die ons het meest kritisch volgt, zijn de *Free Reformed Churches of Australia*. Zij hadden de synode al een brief gestuurd op 17 februari 2005. Daarin lieten ze weten zich bezorgd te maken over 'een zekere subjectieve geneigdheid in sommige rapporten en beslissingen' en dat toonden ze ook aan met acht concrete voorbeelden. Maar in zijn toespraak maakte br. A.C. Breen duidelijk, dat het sympathetisch kritisch commentaar voortkomt vanuit een bewogen hart, namelijk als kerk die van haar grote zuster houdt.

...Naar Amerika...

Eenzelfde geluid viel te horen vanuit Noord-Amerika. Namens de *Canadian Reformed Churches* sprak br. H. Hoogstra de synode toe. Hij benadrukte dat zowel de 'preaching' als de 'teaching' altijd gegrond moet blijven op Gods Woord, ook al is de boodschap soms niet populair. En hij vroeg aandacht voor de blijvende plaats van de psalmen in de eredienst als het geïnspireerde liedboek voor Gods volk.

Br. John C. Heerema noemde een aantal punten in onze kerken waarover binnen de *Reformed Church in the United States* grote bezorgdheid bestaat. Die vonden hun oorzaak in twee ontwikkelingen, dacht hij: het geloof wordt niet meer door iedereen gefundeerd op Gods Woord alleen, maar ook op menselijke sentimenten. En er wordt verschillend gedacht over het omgaan met de bijbel, over de hermeneutiek. Voor het gemak noemde hij ze vader en zoon Herman Neutik. Herman senior houdt eraan vast dat de Bijbel Gods Woord is. Herman jr. zoekt in de Bijbel naar het Woord van God. In zo'n situatie moeten we vast blijven houden aan het Sola Scriptura en aan het Tota Scriptura. Op deze woorden reageerde de preses met de opmerking, dat binnen de Gereformeerde Kerken de Schrift nog steeds

de absolute regel voor het geloof is, zoals we belijden in de artikelen 2 - 7 van de NGB. Voor Herman junior is in onze kerken geen legitieme plaats.

Tenslotte sprak ds. Fritz Harms de vergadering toe namens de *United Reformed Churches in North America*. Zij zijn als kerkverband geleden ontstaan nadat in de jaren '90 veel gemeentes de Christian Reformed Church hadden verlaten - een soort Amerikaanse vrijmaking. Hij riep onze kerken op om niet teveel een issuegerichte kerk te worden, maar voort te gaan op de ingeslagen weg (Fil. 3:16) door ons te blijven concentreren op het werk van Christus, en daarbij te beseffen, dat de Bijbel meer accent legt op het evangelie van het kruis, dan op het evangelie van de glorie.

...En weer terug naar huis

En toen waren we de wereld rond en kwamen we aan in onze eigen achtertuin: Midden-Europa. Daar hebben we kleine kerkjes in Duitsland, Oostenrijk en Hongarije. Nog zo klein en ongeorganiseerd, dat we als kerkgenootschappen nog geen zusterkerkrelatie aan kunnen gaan. Maar juist dan is het enorm belangrijk, dat een plaatselijke kerk zo'n gemeente in de verstrooiing ondersteunt met gebed en bijbelse toerusting. Gelukkig gebeurt dat ook!

Waarover spraken zij?

Op een buitenlandzitting als vandaag worden niet alleen beleefdheden uitgewisseld. De aanwezige broeders maken ook een deel van de inhoudelijke discussie op de synode mee en mogen dan ook zelf hun inbreng leveren. Vandaar dat de hele vrijdagavond gewijd was aan de eerste inhoudelijke ronde over het rapport 'Huwelijk & Echtscheiding'. Zonder er uitgebreid op in te gaan, reageerden diverse afgevaardigden vooral kritisch of instemmend op de volgende onderwerpen:

- Is het terecht dat deputaten niet meer willen spreken van twee bijbelse gronden

om in een echtscheiding te berusten (Mat. 19:9 en 1 Kor. 7:15)?

Gaan ze niet een grens over wanneer ze bijbelse richtlijnen uitlegen als bijbelse toepassingen op het onderwijs van de Here Jezus?

- Hoe streng moet je de regel toepassen om een tweede huwelijk na een echtscheiding niet meer te bevestigen in de kerk? En in hoeverre heeft dat te maken met het

onverbreikbaar karakter van de eerste trouwbelofte in de ogen van God?

- Is een openbare bestraffing vanaf de kansel een goede vorm tussen niks doen en tucht toepassen?
- Moet er wel een besluit genomen worden dat huwelijks catechese verplicht stelt?

U ziet: inhoudelijk is er ook best wat verhapstukt in aanwezigheid van onze buitenlandse gasten!

Ds. L.E. Leefink is predikant van de Gereformeerde Kerk te Nijmegen en op dit moment verslaggever van de Generale Synode

Kostbaarheden ook
beter verzekerd

donatus

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

Inventaris ook
beter verzekerd

donatus

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

voor 'n toekomst zonder complicaties

Diabetes (suikerziekte) kan leiden tot complicaties, zoals bv nier-aandoeningen. Onderzoek moet een oplossing brengen voor diabetes. Geef dit onderzoek dat extra zetje in de rug. Voor 'n toekomst zonder complicaties.

Geef 's voor diabetes

Diabetes Fonds Nederland,
Amersfoort. Tel: (033) 46 22 055.

 Waarborg voor een verantwoorde fondsenwerving en -besteding.

POSTBANK 5766

Kerkgebouwen beter verzekerd

Donatus verzekert kerken, al meer dan 150 jaar. Maar wist u dat we ook speciale verzekeringsproducten voor kerken hebben? Bijvoorbeeld voor vrijwilligers, kostbaarheden, ramen, aanstraalverlichting, inventaris, enzovoort. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs een groot deel. Zijn uw kerkelijke gebouwen nog niet door Donatus verzekerd? Vraag een vrijblijvende offerte aan.

donatus

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

Werken is géén kinderspel

Wie geeft haar toekomst?

Red een kind van KINDERARBEID

Help al mee voor € 9,- of € 18,- per maand

Tel. 038 - 460 46 48 **www.redeenkind.nl**

Red een Kind helpt al meer dan 36 jaar kinderen in de derde wereld

George Stephensonstraat 11
8013 NL Zwolle
E-mail info@redeeenkind.nl
GIRO 1599333

